

Televize

Kolektiv autorů s použitím publikace Milana Švihálka „Padesát let Televizního studia Ostrava“, Repronis Ostrava, 2005

Když ostravské televizní studio slavilo v roce 2005 padesátiny, mělo být součástí oslav také vydání knihy s názvem „Padesát let Televizního studia Ostrava“. Vedení studia oslovilo publicistu Milana Švihálka, který v ostravském studiu České televize sám dlouhá léta působil coby scenárista, dokumentarista a moderátor. Milan Švihálek stál před náročným úkolem. Několikasetletá velká voda, která Moravu a Slezsko postihla v roce 1997, totiž zasáhla i archiv ostravského televizního studia. Povodeň zničila 30 tisíc filmových šotů, šest tisíc filmů, dva tisíce videopásů, devět tisíc scénářů, 10 tisíc kusů fotografií, kompletní spisovnu, polovinu fonotéky, sklad nábytku a také celou kostyměrnou. Milan Švihálek k tomu dodává: „Objektivní historie studia přestala po záplavách existovat, alespoň její podstatná část. Nezbylo proto nic jiného, než vyzpovídat desítky pamětníků.“ Knihu tedy postavil na vzpomínkách tvůrců a průkopníků ostravského televizního vysílání. Ani nám nezbuďte v této stati nic jiného, i proto se její převážná část opírá právě o obsah Švihálkovy publikace. Soustředíme se přitom zejména na pořady, které patřily k nejoblíbenějším a posouvaly vývoj jednotlivých televizních žánrů dopředu.

1953

Ostravská prodejna Elektra obdržela dva kusy televizních přijímačů značky Tesla 2001. Připomínají spíš rozhlasový přijímač s malíčkou obrazovkou velikosti pohlednice. Jeden z nich si kupuje nadšený radiotechnik Klement Habrnal, pozdější dlouholetý pracovník technického provozu ostravské televize. Pražský vysílač má ale slabý signál, který na Ostravsku nejde zachytit. „Na střeše svého domku jsem vztyčil obrovskou antenu, která měla rozměr asi třikrát tři metry. Můj rodinný domek je vysoký 16 metrů a stojí na kopci, ale pražský vysílač jsem přesto nezachytil. Zato jsem v letních měsících, když byly dobré povětrnostní podmínky, mohl sledovat vysílání BBC a také signál pařížského vysílače,“ vzpomíná Klement Habrnal. Dálkový příjem „západních“ vysílačů netají, a tak ho občas navštíví příslušníci státní bezpečnosti. Obvykle se s ním a všemi svinovskými sousedy podívají na přenos z Wimbledonu a spokojeně

odejdou. Zkrátka i pro ně je televize novou, dosud nevidanou atrakcí.

SILVESTR 1955

„Dobrý večer, milí přátelé. Vítám vás k prvnímu zkušebnímu vysílání televizní stanice Ostrava. Ano, je to pravda, už i Ostrava má svou televizní stanici. A vy, milí přátelé, jste opravdovými televizními diváky,“ tak zní na Silvestra roku 1955 slova první hlasatelky ostravského televizního studia, Evy Kunertové. Ostravská televize vysílá živě z hošťálkovického vysílače. Černobíle, jen dva dny v týdnu. Ale je to první samostatné mimopražské televizní studio. Ostravské a pražské televizní studio ještě netvoří společnou instituci. Jde o dvě různé, na sobě nezávislé televize. V Ostravě je v té době několik desítek televizních přijímačů. Televizory jsou nainstalovány i ve výlohách některých obchodů. Lidé se kolem nich tlačí, televize je velké lákadlo...

1956

Vysílání je rozšířeno na tři dny v týdnu a o pár měsíců později na čtyři vysílací dny – úterý, čtvrtek, sobotu a neděli. Program obvykle pokrývá dobu mezi 19. a 22. hodinou.

Ostrava přitom funguje jako křest ohněm pro mladé filmaře, čerstvé absolventy pražské FAMU. Objevují se mezi nimi Ivo Paukert, Zdeněk Havlíček nebo František Mudra. Jsou to jména, s nimiž jsou spojeny první originální televizní projekty, kterým nechybí vlastní tvář a které se snaží odlišit od již tehdy se šířící vlny banálního televizního stereotypu.

Vysílá se z místnosti v přizemí odbavovací budovy hošťálkovického vysílače. Má rozměry asi pětkrát šest metrů a nikdo jí neřekne jinak než hlasatelna. Tento miniprostor přitom neslouží jen pro nahlašování pořadů, ale také jako jediný ateliér. Žánrová paleta pořadů vysílaných z hlasatelny je velmi pestrá, a to i přesto, že tento prostor tvůrcům nenabízí víc než jedinou kameru; režisér si občas může vypomoci nějakým tím diapositivem, obrázkem, kouskem filmového záznamu. Rozžhavené reflektory přitom z hlasatelny dokážou učinit celkem

kvalitní saunu – teploty tu běžně překračují 50 stupňů Celsia.

Zdejší režiséři na to ale nehlídají a z hlasatelny do éteru vysílají přenos opery (1956, W. A. Mozart, Bastien a Bastienka, režie: Ivo Paukert) i loutkové pohádky. První se z Hošťálkovic vysílá už v únoru 1956. Hlasatelna je tak malá, že když loutkoherec zvedne ruku s maňáskem nahoru, dosahuje až k reflektorům. Vodiči proto musejí hrát vkleče. Když pohádka, která trvá třeba 40 minut, skončí, mají do krve rozedraná kolena. Režisér Zdeněk Havlíček to vyřeší tak, že loutkohercům koupí brankářské nákolenníky.

V roce 1956 je z hlasatelny odvysíláno 140 celovečerních hraných filmů, 34 pohádkových filmů pro děti, 54 dokumentárních a publicistických pořadů, 27 pásem poezie a ukázek z her tehdejšího Státního divadla v Ostravě i s besedami, 11 estrád, osm inscenací, čtyři opery, jedna opereta a pět zpravodajských měsíčníků.

Jako něco neuvěřitelného se při současných možnostech záznamové techniky musí jevit vzpomínky nedávno zesnulého režiséra Františka Mudry na natáčení zmíněného zpravodajského měsíčníku: „Měli jsme k dispozici zvukovou kameru 35mm značky Moskva. Tento aparát, který byl pravděpodobně trofejní válečnou kořistí, vážil asi 30 kg a stativ dalších 5 kg. K příslušenství kamery patřila i baterie z autobusu. Musel jsem se vším tím zařízením šplhat třeba na tovární komín nebo na skokanskou věž. Ploužil jsem se každý večer domů s rukama vytahanýma, jako bych narubal tunu uhlí.“ Natočený materiál se vyvolává až v laboratořích ve Zlíně. „Protože 35mm film tehdy nebyl inverzní, stříhnu jsem jej v negativu. Výsledný materiál jsem přivezl do Ostravy, na vysílači se film založil do projektoru a šoty se elektronicky převedly z negativu do pozitivu. Celý Měsíčník jsem tak vlastně poprvé viděl až při vysílání. Byla to ale jediná možnost, jak vyrobit cosi, co se podobalo tehdy populárnímu Filmovému týdeníku, na který byli diváci zvyklí v kinech,“ vzpomíná v knize Padesát let Televizního studia Ostrava režisér Ivo Paukert.

V létě roku 1956 se možnosti ostravských televizních tvůrců výrazně rozšiřují. Do Ostravy totiž s velkou slávou přijíždí první přenosový vůz – se třemi kamerami. Do československé televizní historie se přitom právě ostravský přenosový vůz zapíše několika prvenstvími. Ostravští televizáci uskuteční první dálkový přenos v dějinách Československé televize, vstoupí tak do vysílání poprvé s pořadem, který se odehrává v Praze nebo Ostravě, nýbrž v Karlově Studánce uprostřed horského masivu Jeseníky. Další unikátní přenos se odehraje

v hlubinách Žermanické přehrady, z takového prostředí se do té doby nikdo vysílat neodvážil...

Je navíc dokončena propojovací retranslační trasa mezi Prahou a Ostravou a ostravské studio se stává pevnou součástí celostátního vysílání. Pořady z Hošťálkovic mohou sledovat diváci v celé zemi.

Koncem roku 1956 je na území dnešního Moravskoslezského a Olomouckého kraje 7 766 televizních koncesionářů.

1957

Vysílání ostravské televize se stále rozšiřuje a z Ostravy do éteru začínají přicházet pravidelné pořady. Ať už zpravodajské, publicistické či dokumentární. Jedno mají televizní pořady z Ostravy společné: hledání nových forem i nových témat. Od moravskoslezského studia se očekávají pořady co nejlevnější a nejjednodušší, podle stereotypní představy, že v „ocelovém srdci republiky“ se stěží může najít něco s větší atraktivitou a sdělností. Místní televizní tvůrci na to ale nehlídají a snaží se do vysílání vnést větší náročnost, hledají nové tvůrčí postupy a svébytnou poetiku.

Na konci roku 1957 je na Ostravsku, Olomoucku a v přilehlé části Slovenska registrováno 26 387 televizních koncesionářů. Ostravské vysílání mohou přitom sledovat i diváci v Polsku nebo až ve Vysokých Tatrách.

1962–1963

Obrovský ohlas zaznamenává zpravodajský pořad **Ostravské vteřiny**. V letech 1962–1971 to je nejrozsašlejší a co do divácké obliby bezkonkurenční cyklus původních televizních reportáží, sond, výpovědí a zamýšlení nad stavem společnosti. Pestrost, různorodost a hloubka – to jsou hlavní atributy Ostravských vteřin. Forma pořadu je sice jednoduchá, ale v kontextu tehdejší české televizní publicistické tvorby novátorská. Komentátor se stává vypravěčem, reportáž je podávána v první osobě, jakoby očima komentátora, a získává na nebyvalé autenticitě a sugestivnosti. Díky tomu se vypravěčským subjektem vlastně stává sama filmová kamera. Kdosi jednotlivý sám ručí svým hlasem a „svými očima“ za líčenou skutečnost – to je situace v socialistickém pojetí žurnalistiky nesamozřejmá. Originalitu tvůrci cyklu hledají i v oblasti tematické. V Ostravských vteřinách se objevují zajímavé lidské osudy, kriminálně-rekonstrukce, osobité vzpomínky na historické události nebo třeba výpravy za vědou. Pro ilustraci: diváci mohou například nahlédnout do všedního života sólistů Pěveckého sdrúžení moravských učitelů nebo se vydat do dětského internátu pro pacienty se zbytky sluchu.

Jeden z příběhů „Ostravských vteřin“ nese například podtitul „Případ Plachý a ti druzí“. Jde o publicistickou rekonstrukci skutečného příběhu, který se stal havířovskému radioamatérovi. Náhodně zachytil volání polského kolegy s prosbou o poskytnutí léku pro smrtelně nemocného člověka. Na výzvu odpověděl francouzský radioamatér, a byť zprvu zdál boj o život vzdáleného polského pacienta ztracený, lék byl nakonec díky mezinárodní solidaritě zajištěn.

Cyklus ukazuje, že i v publicistice je možné pracovat s fantazií, větší osobitostí a subjektivitou. Že v publicistické reportáži, pokud jde o formu, je dovoleno vlastně všechno – podstatné je, aby tvůrce šel důsledně za obsahem.

Dalším výrazným novinářským počinem ostravského studia je publicistický cyklus s názvem **Negordický uzol**. Nejdříve vzniká samostatný pořad, který má upozornit na důsledky krutých mrazů, které postihly severní Moravu v roce 1963. Mrazy trvají už tři měsíce, ale nejvyšší místa ve státě stále nechtějí připustit, že jde o velmi vážnou věc. Pořad upozorňuje na vleklé problémy v řízení hospodářství, nekvalifikovanost těch, kteří u kormidla československé ekonomiky stojí, a poukazuje na lhostejnost i pohodlnost odpovědných úředníků. Podobá se přitom detektivce, diváci se stávají

očitými svědky dobrodružného putování za příčinami potíží „zmrzlého“ Ostravska. K problémům se v pořadu vyslovují desítky lidí. Štáb najezdil čtyři tisíce kilometrů. Vše s jediným cílem – nalézt pravdu o kořenech katastrofální situace. Pořad vzbuzuje takovou pozornost, že se musí dvakrát reprizovat. Nakonec je rozhodnuto, že se pod stejným názvem budou v podobně kritickém duchu připravovat i další pořady na jiná palčivá témata. Za všudypřítomné tvrdé cenzury to znamená mít i notnou dávku odvahy. Ostatně cyklus nepřezíje sedmé pokračování... Do tehdejší československé televizní publicistiky ale vnáší svěží vzduch a začíná se hovořit o tzv. Ostravské publicistické škole.

PONDĚLÍ 21. 1. 1963, 21:00 VEČER

Ještě není možno si vybrat. Jediný kanál československé televize přináší dokumenty, celovečerní filmy, zábavné pořady – a především propagandu. Ostrava je železným srdcem republiky, její mediální obraz tomu odpovídá. Nikdo neočekává víc – nikdo také není víc než horník v pojetí vládnoucí ideologie. Mezi obrázky hořících hutí a ovarovitě vyžraných ostravských papalášů však v dílně mladého studia náhle vznikne pořad, jehož samotný název zněl jistě pro regionální cenzory jako urážka: Picassiáda.

Na zažloutlé titulní stránce scénáře tohoto pořadu jsou napsána dvě jména: námět a scénář Oldřich Pukl a Květa Škutchanová. Hlavním kameramanem je Milan Vilím, režisérem Ivo Stolařík. Picassiáda je ve své době žánrově nezvyklým uměleckým dílem, které spojuje Picassovy kresby k Ovidiovým Metamorfózám se symfonickou básní Karla Kupy a tanečními kreacemi choreografa Pavla Šmoka. Prestižní Literární no-

viny o Picassiádě píše: „*Tento experiment přinesl užitek trojnásobný: dramaturgický, choreografický i televizně inscenační. Bez přehánění – tak zajímavou, originální a kurážnou domácí baletní kreaci jsme na našich obrazovkách ještě neviděli...*“ Filmová verze pořadu pak bude v roce 1964 i na mezinárodním festivalu v Cannes, kde získává čestný diplom.

PONDĚLÍ 21. 9. 1964, 20:30 VEČER

Ještě stále není možno si vybrat. Na jediném kanálu právě skončila televizní inscenace, je totiž pondělí, čas pravidelného vysílání kolegů z bratislavského štúdia. Než na obrazovku naskočí monoskop, obávaný noční „program“ nespavců, vysílá Česká televize pořad, úlevný tím, že nechce ideologickými proklamacemi na každém kroku – vyprávění lidí o svých pozorováních přírody, Lovy beze zbraní.

Poprvé se pořad na obrazovce objevuje 23. listopadu 1962 a vydrží na ní až do roku 1981. Forma pořadu je velmi jednoduchá: jde o prosté povídání, o jakousi „černou hodinku“ v lovecké chatě, během které známé osobnosti vyprávějí příběhy a zážitky spojené s přírodou. „*Věřil jsem, že jde o námět blízký tisícům lidí, kteří však často v tomto příliš civilizovaném 20. století nemají kdy dostat se do lesů, poznat kouzlo samoty a lidí, pro které se příroda stala druhým domovem,*“ vzpomínal později na Lovy beze zbraní jejich autor – spisovatel, scenárista a dramaturg Jaroslav Müller, který pak pro ostravskou televizi napsal i populární seriál pro děti a mládež **Přátelé zeleného údolí**. Lovy beze zbraní diváky okamžitě okouzli. Do redakce přichází hromada nadšených dopisů. Mezi nimi třeba i listy od Jiřího Trnky nebo Jana Wericha.

NEDĚLE 10. 5. 1970

Poprvé je z čeho si vybrat. Československá televize právě dnes zavádí vysílání na dvou kanálech. Výběr je ovšem spíše „naoko“, oba kanály zásobují diváky především normalizační politickou propagandou a bidermajerovou zábavou, v níž trapnou strnulost střídá televizní kýč. Skutečnost je nahrazována idyly a falší, každý autentický a civilní okamžik je malým svátkem.

Jako zjevení působí cestopisné dokumenty ostravského studia. Zejména první rozsáhlý barevný dokumentární seriál natočený v Československé televizi – **Za lidmi doby kamenné**. Moravské muzeum chce provést výzkum jednoho z 650 kmenů Austrálců – kmene Rembaranka. Expediční vozy míří do buše mezi několik desítek zbývajících domorodců, kteří stále ještě žijí jako jejich předkové před tisíci lety. Mezi členy expedice je i kameraman Jiří Vrožina. Má tak možnost zachytit na filmový pás postup výroby primitivních kamenných nástrojů, jejichž obdoba byla archeologicky nalézána v nejstarších pravěkých lokalitách po celém světě, nebo prastaré skalní malby. Rembarankové vědce i kameramana zasvěcují do svých legend a mytologie, o kterých měl svět do té doby jen málo hodnověrných zpráv. Seriál je v době nastupující normalizace nesmírným oživením, a to nejen v tehdy „okupovaném“ Československu, zájem o něj mají i zahraniční televize.

Jiří Vrožina pracuje dál a přispívá si na své konto seriál **Jak jsme pluli za Vikingy** a další mimořádné dokumenty **Sám proti moři**, **Sám přes Atlantik** a **Sám**, natočené ve spolupráci s „mořským vlkem“, známým cestovatelem Richardem Konkolským, držitelem pě-

ti světových jachtařských námořních rekordů. Diváci si tak mohou vychutnat napínavé chvíle při plavbách Konkolského jachtou kolem Baltského moře a při závodě přes Atlantik. „Televize se pro mne stala novým světem a novým dobrodružstvím. Strávil jsem řadu hodin ve střížně, ve zvukovém studiu a při tom jsem zvědavě zabrousil do všech koutů ostravské televize,“ dodává k tomu sám Richard Konkolski v již několikrát zmiňované knize Milana Švihálka.

Ostrava v té době přichází také s prvním pořadem televizní publicistiky o zdravé životosprávě – jmenuje se **Nebezpečný svět kalorií** a jeho průvodcem je MUDr. Rajko Doleček. Díky svěží, humorně odlehčené atmosféře pořadu, který bojuje proti obezitě, a jeho civilnímu obsahu doktor Doleček doslova „vstupuje do domácností“. Stává se televizní hvězdou, jejíž popularita je srovnatelná s tou, jakou požívají oblíbení zpěváci pop music nebo sportovci. Vysílá se živě a mladý endokrinolog překvapuje obratným a lidem blízkým projevem. Mluví vtipně, přitažlivě a zajímavě a dokáže diváky k pořadu o narůstajícím civilizačním problému přitáhnout. Varuje veřejnost před „nejstarší zbraní hromadného ničení“ – tedy nesprávnou životosprávou, před bůčkem, sádlem a nedostatkem pohybu a stává se prvním a zřejmě také nejznámějším popularizátorem medicíny v historii československého televizního vysílání.

PRAHA JE DALEKO, BŮH VYSOKO, ALE MY JSME TADY!

S ostravským studiem jsou spjaty také televizní začátky řady pozdějších hvězd českého show businessu. V Ostravě debutuje Hana Zagorová, Pavel Novák, Eva Pilarová, Věra Špinarová, Marie Rottrová. Je to Ostrava, odkud poprvé televizní diváky baví známá satirická dvojice Lasic-Satinský. I hudební pořady situují ostravští tvůrci do pro popmusic ne zrovna tradičních prostředí. Další hvězda tehdejší i současné populární scény Eva Pilarová tak například nikdy nezapomene na den, kdy měla zpívat v samém srdci ostravských hutí: „Zpívala jsem přímo na hutí, v momentě, když začal takzvaný odpich. Kousek za mnou vystříkl gejzír nádherných jiskřiček z roztaveného železa. Strašně se mi to líbilo. To jsem ale ještě netušila, že ty krásné zlaté šaty, vyšívané barevnými kameny budu mít na zádech propálené. Dodnes je mám schované a jsou na nich vidět propálené tečky od těch jisker...“ Když v roce 2004 vymyslí písničkář Jaromír Nohavica vzpomínkový televizní pořad **Ahoj, Ostravo**, který se ohlédne za předcházejícími čtyřiceti lety ost-

ravské hudební scény, bude moravskoslezské metropoli závidět celý zbytek země. Málokterý veřejně snímaný koncert se může pochlubit takovou atmosférou jako toto setkání někdejších hvězd, stojících u počátků ostravského televizního vysílání. A Jaromír Nohavica si na pódiu může dovolit konstatovat: „...Praha je daleko, Bůh vysoko, ale my jsme tady!“

Do svých dramaturgických plánů tehdejší ostravští tvůrci zahrnují i operetu. Vznikají tak oblíbené hudebně-zábavné cykly **Skříňka s líčidly**, **Země úsměvů a snů** a **Melodie vzpomínek** s dirigentem ostravské operety Vladimírem Brázdou coby hrajícím a komentujícím průvodcem. Diváci ho natolik milují, že nesmí chybět v žádném silvestrovském vysílání. Uznávají ho přitom i kolegové z branže. Například operní pěvec Eduard Haken se o něm vyjádří takto: „Byl to muzikant tělem i duší. Moje setkání s ním byla sice jen sporadická, ale přesto jsem se nepřestal obdivovat jeho hudební posedlosti a jeho dokonalému doprovázení.“

Ostravští televizní tvůrci se ale vraceli i k lidové hudbě, ke kořenům, které utvářely generace našich předků. Vzniká folklorní pořad **Vonička z domova**, cyklus lidových písniček pro děti **Zpívánky** a také unikátní cyklus **Kytary versus cimbál**. „Kytary versus cimbál, to byl fantastický pořad, který jako vůbec první v republice konfrontoval dva žánry, které byly do té doby stavěné coby mimoběžky. Najednou se ocitly spolu v jednom sále a ono to fungovalo,“ vzpomíná cimbalista a uznávaný folklorista Janek Rokyta. A dramaturgyně Naďa Urbášková k tomu dodává: „Folklor není jenom tanec, zvykosloví a zpívání v krojích. Je to filozofie, způsob života, stav mysli. Je to velká kultura, která lidem po staletí dokázala poskytovat sílu a naději.“

70. A 80. LÉTA

Národ je ve své většině poslušný, hýčkaný socialistickými výdobytky. Poslušně a hromadně volí, poslušně a hromadně manifestuje, odpovídá na kádrové dotazníky. Poslušně a hromadně se také sesedá v neděli, ve středu a v pátek večer před televizní obrazovkou, aby sledoval Ženu za pultem a Muže na radnici, majora Zemana, příběhy těch nejlepších z nás, příklady pro všechny.

Obrovský ohlas zaznamenává devítidílný seriál **Dispečeři a děvčátka z kolonie** na motivy operety Rudolfa Kubína, podle scénáře a v režii Jaroslava Dietla. Ten píše rád hercům na tělo. Hlavní roli kapelníka ušije na míru hvězdě ostravské operety Josefu Kobrovi. Vzniká jeden z nejsledovanějších seriálů první poloviny 70. let, úspěch slaví i za hranicemi.

Přesným obrazovým viděním a výraznou poetizací hereckých kreací, prostředí a děje zaujmou zase seriály **Kamenný řád** (1976, režie Alois Müller) a **Postel s nebesy** (1984, režie Alois Müller). „Tvorbou každého tvůrčího týmu v podmínkách regionálního studia by se měla opírat o národní inspiraci i čistotu slohu, měla by být v dobrém slova smyslu mezinárodní svým obsahem a měla by se vyznačovat humanistickým zaměřením a vírou v prostého člověka,“ říká k tehdejší dramatické tvorbě ostravského studia kameraman Jaromír Zaoral.

Kamenný řád, natočený podle literární předlohy ostravského literárního klasika Vojtěcha Martinka, je po neustálých tahanicích s normalizační cenzurou (předmětem sporů jsou například náboženské symboly) úspěšně dokončen a coby „ostravská klasika“ se reprizuje na obrazovkách dodnes. Seriál **Postel s nebesy**, který má zachytit významné momenty československé poválečné historie, je cenzurou ovšem totálně zdecimován. Nejdříve je zakázáno natočit poslední dva díly, kte-

ré zobrazují události kolem srpna 1968, posléze – bez jakékoli konzultace s tvůrci – je řada scén vystříhána a zničena. Nařizeno je třeba vystříhnout téměř celý výkon herečky Zlaty Adamovské, protože hraje Židovku. K zaznamenaníhodným dílům bezesporu patří i cyklus valašských komedií **Bez ženské a bez tabáku** (1983, režie Otakar Kosek) nebo seriál pro děti a mládež **Přátelé zeleného údolí** (režie František Mudra, 1981). Toto „české Daktari“ o přátelství městského kluka a hajného je nabitě příhodami. Oba například najdou zlodějskou skrýš, zachrání pstruži líheň, chytají uprchlého bílého jelena nebo pytláky a nakonec zachrání i celé zelené údolí, kterým má vést nová silnice. Na seriál se dívají statisíce diváků, úvodní píseň se stává doslova hymnou a seriál nakonec vychází i v knižní podobě.

I současnost ostravského studia České televize se vedle pravidelných zpravodajských pořadů nese ve znamení neotřelých dramaturgických formátů.

S nástupem demokracie a svobody slova po listopadu 1989 skončily doby, kdy se kolem problémů muselo chodit po špičkách. Výrazně se to samozřejmě podepsalo i na tvorbě ostravského studia, které tak může navázat na to nejlepší z proslulé Ostravské školy publicistiky.

PÁTEK 22. 10. 1993, 18:30 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom vysílacím kanálu se Ashely, žijící na Manhattanu, daří, na co sáhne. Pak se ale na jednom maškarním večírku políbí s Jeanem. Na druhém vysílacím kanálu se v devadesátém prvním pokračování právě Eleonora rozcáhá s Charlesem, neboť Jack má podezření, že za finanční potíže bankovního domu, jehož jsou oba spoluvlastníky, může nevyřešená minulost Nicolety, v níž Charles hraje dosud jakousi podezřelou roli. Na kanálu ČT2 začíná publicistický pořad Ta naše povaha česká.

Jde o publicistický cyklus, který se snaží kriticky a nekompromisně odrážet českou realitu a demytizovat léta tradované vlastnosti českého národa. „Když jsme se vraceli z natáčení v zahraničí, do očí nás bilo chování českých řidičů. Žádná ohleduplnost, slušnost a pokora, které jsou k vidění třeba na německých či rakouských silnicích. Říkali jsme si: No jo, to je ta naše česká povaha. Napadlo nás o tomto problému udělat film. A když jsme pak o tom přemýšleli, došli jsme k tomu, že vlastně ta naše povaha česká je nádherné publicistické téma, že těch sociologických jevů spojených s tradičním myšlením české společnosti je víc. A tak vznikl seriál, kte-

rý se už dočkal stovek pokračování," vzpomíná na začátky cyklu jeho dramaturg Karel Bělohavý. V českém prostředí jde o publicistický pořad nového typu. Jednotlivé dokumenty nepoužívají komentář, stojí pouze na výpovědích respondentů. Cyklus se vysílá dodnes a stal se vůbec nejdéle vysílaným publicistickým pořadem napříč televizními stanicemi v Česku.

Nové formy vyjádření hledají i další publicistické pořady ostravského studia. Za všechny jmenujeme cyklus o zdravotních aspektech potravin **Pod Pokličkou**, magazín pro národnostní menšiny **Babylon**, pořady o proměnách bytových interiérů nebo chalup **Bydlení je hra** a **Chalupa je hra**, servisní publicistický pořad pro nezaměstnané **Hledám práci** nebo pořad **Postřehy odjinud**. Ten na české televizní obrazovky přináší zcela nový žánr – telefejeton. Prostřednictvím pětiminutových televizních fejetonů se mohou čeští diváci seznámit se zajímavostmi ze zemí Evropské unie očima respektovaných reportérů. „*Chtěli jsme se odlišit od nejrůznějších cestopisů, turistických průvodců nebo popisných reportáží. Proto jsme pečlivě vybírali autory, kteří byli schopni s novinářským nadhledem a zkušeností diváky zajímavě seznámit s historií, současností a zvyky zemí, v nichž působí jako zpravodajové,*“ upřesňuje režisér cyklu Jaroslav Večeřa. Postřehy odjinud tak nabídnou sérii Bavorsko očima Lidy Rakušanové, Rakousko očima Marie Woodhamsové, Španělsko a Portugalsko očima Jaroslava Skalického, Belgie očima Milana Fridricha, Skandinávie očima Tomáše Sniegoně, Francie očima Jana Šmida a další.

Dalším originálním počinem ostravského studia je první anti-lifestylový magazín **Sabotáž**. Je určený mladým lidem ve věku od 15 do 20 let a na příkladech ze života ukazuje, že není důvod bát se experimentů ani nových vědomostí. To vše pod heslem „Víte, co chcete? Udělejte to! Víte, co nechcete, sabotujte to!“ Pořad nabízí rozhovory, scénky a sondy do života zajímavých, kreativních lidí a vybízí k hledání alternativních přístupů za účelem vlastního rozvoje. Vtipnou, originální a dynamickou formou reaguje na tlak médií a cílených masivních reklamních kampaní, utvářejících dnešní postoje mladých lidí.

ÚTERÝ 21. 3. 1995, 21:40 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom kanálu pan Josef postupuje do čtvrtého kola znalostní soutěže, ví hodně a má už 120 tisíc. Ted' si musí vzpomenout, kolik druhů holubinek u nás roste. Na druhém kanálu se

mezi reklamami míhá Vinnetou, rudý gentleman. Na kanálu ČT1 právě začíná první díl publicistického pořadu Klekánice.

Právě v Ostravě, přesněji v ostravské redakci zpravodajství, vzniká v roce 1995 vůbec první polistopadový pořad investigativní publicistiky. Jmenuje se **Klekánice** a s nebývalou intenzitou se pouští do veřejného souboje se společenskými a legislativními strašáky mladé české demokracie. Vedle zacílení na celospolečenské kauzy se pořad věnuje i příběhům lidí v mezích životních situací. Absolutně největší rozruch v historii Klekánice vyvolává reportáž o kauze kolem společnosti Sazka, která si bere na paškál nesrovnalosti kolem loterijního zákona. Značný ohlas vzbuzují také příspěvky Jany Lorencové o krachujících kempeličkách nebo o nadhodnocených diamantech, které stály za úpadkem mnoha českých bank. Stejná autorka stojí i za dnes již legendárními reportážemi o obrovských daňových únicích v takzvané kauze lehkých topných olejů. Také příspěvek „zuřivého reportéra“ Vladislava Kvasničky o kontroverzní metodě v léčbě zhoubných nádorů – tzv. devitalizaci – zaznamenává mimořádnou celospolečenskou odezvu. Klekánice je koncipována se smyslem pro dramatický žánr, napětí a strhující podání, jednotlivé díly jsou malými „thrillery“ a Klekánice se stává jedním z nejsledovanějších publicistických pořadů, který nachází napříč českými televizními stanicemi řadu následovníků.

STŘEDA 17. 5. 1995, 21:35 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom kanálu byla objevena mrtvola muže plná červů a dvě motorové pily. Po-dězřelí jsou úplně všichni. Na druhém kanálu nervy drásající souboj mezi amatérskými zpěváky profesionálních songů. Favority jsou ale úplně všichni. Na kanálu ČT2 Šumná Ostrava.

Seriál **Šumná města** na obrazovky doslova vtrhne v roce 1995 a brzy se stává zřejmě nejoriginálnějším televizním nápadem, zrozeným v posledním dvacetiletí v Ostravě. V sérii o moderní architektuře rozevlátý průvodce pořadem, herec populárního divadla Sklep David Vávra, projíždí jednotlivými městy a konfrontuje to, co si o nich přečetl, s aktuální realitou. Důraz přitom klade zejména na ty stavby, které za totalitního režimu na výsluní zájmu nestály. „*My si s Davidem Vávrou říkáme, že to jsou vlastně takové naše dopisy těm městům,*“ svěřuje se režisér Radovan Lipus. Protože architektura mimo jiné vypovídá o době, v níž se zrodila, je cyklus nejen

dokumentem o jednotlivých stavbách, ale i sondou do společenského a kulturního života 19. a 20. století. „*Byl to náš záměr. Architektura je totiž vždycky nejenom odrazem kulturní vyspělosti své doby, ale také odrazem vztahů ve společnosti, ekonomického potenciálu, technické vyspělosti a hlavně způsobu myšlení,*“ dodává Radovan Lipus. V Ostravě vznikají první tři díly této vynikající série, pak se k seriálu ostravské studio obrací zády. Autoři šumného nápadu se ale nevzdávají, ve výpravách za tajemstvím architektury českých, moravských a slezských měst pokračují a načali už druhou padesátku dílů.

STŘEDA 16. 8. 2000, 22:00 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom kanálu se svou dobrou vůlí přivedla Lenka do velmi komplikované situace. Klára Hladká sice mluví jako rozumná žena a nabízí pomocnou ruku, ale Denisa cítí v maceše zlé úmysly. Na druhém kanálu se zpovídá nestárnoucí hvězda pop music ze svých nepředstavitelných potíží s bývalým režimem, alkoholem a závistí kolegů. Na kanálu ČT2 začíná jeden z příběhů dokumentárního cyklu V zajetí železné opony.

Ostravská dokumentární tvorba má v kontextu současné televizní produkce v České republice doslova výsostné postavení, a to zejména právě na poli vyrovnávání se s totalitní minulostí. „*Směřování naší dokumentární tvorby svým způsobem navazuje na publicistickou školu šedesátých let, zaměřujeme se přitom na dva základní okruhy: demytizaci historie a hlubokou reflexi současnosti,*“ upřesňuje šéfdramaturgyně Lenka Poláková. Tuto vizi například naplňují na sebe navazující cykly **V zajetí železné opony**, **Příběhy železné opony** a **Tajné akce StB** o krutosti i absurditě komunistického režimu, o lidech, kteří se s životem za železnou oponou nikdy nesmířili a o působení totalitní tajné bezpečnosti.

Publicistika a dokument získávají v ostravském vydání specifickou tvář i autorský rukopis – ostravským tvůrcům nejde jen o obsah jejich díla, ale také o jeho co nejzajímavější a nejsugestivnější zpracování. Pořady tak nejen odhalují nová fakta, ale mají i výraznou uměleckou úroveň. Za desítky vydaných dokumentárních cyklů či samostatných děl zmiňme alespoň následující.

Mezi velkými společenskými dokumenty dominuje nadčasová esej **Ghetto jménem Baluty** o Lodžském židovském ghettu, které si dodnes podrželo zvláštní atmosféru vyděleného prostoru mimo ostatní společnost. Desítky hrobů v Rusku, které vydávají svědectví o masových popravách i o jejich českých obětech – to jsou východiska pro vynikající snímek nazvaný **Zatajené popravky**. Dosud nezmapovanou, odvrácenou tvář české historie poodhaluje také dokument **Sloužil jsem ve Wehrmachtu** o lidech z československého pohraničí, kteří bojovali u Stalingradu i Berlína. O tom, jak to měli v časech vrcholící normalizace těžké chartisté a jak velkou dávkou osobní odvahy museli prokazovat signatáři Charty 77 žijící daleko od Prahy, hovoří sni-

mek **Přechodné adresy Jaromíra Šavrdy** o spisovateli a novináři Jaromíru Šavrdovi, který za své občanské postoje zaplatil životem. Žhavé historické i politické téma odkrývá dokument **Zločin jménem Katyň**. Fakta a souvislosti hrůzných událostí, které až do dnešní doby poznamenávají polsko-ruské vztahy, jsou ve snímku zasaženy do rámce současného pátrání po totožnosti obětí, které pocházely z bývalého Československa, především z Těšínska. Mezi výrazné počiny v oblasti dokumentární tvorby patří i snímek režiséra Aleše Koudely nazvaný **Brundibár – opera za zdi ghetta**. Je to emotivní svědectví o dětské opeře Brundibár, která byla v průběhu 2. světové války nacvičena a realizována židovskými dětmi v Terezínském ghettu.

Zaslouženou pozornost si užívá televizní cyklus **Zašlapané projekty**, který odhaluje nápady, vynálezy, projekty a objevy, které měly svého času dobře našlápnuto k věhlasu překračujícímu hranice Československa, jenže ne vždy odpovídaly záměrům hospodářského komplotu socialistického bloku.

Oblibě porot filmových festivalů se těší dokumentární snímek **Zpověď Kateriny K.** – příběh mladé ženy, která musí kvůli své národnosti a zrakovému postižení dokazovat, jak skvělá je máma a jak vynikající je zpěvačka.

S mladými filmovými tvůrci spolupracuje ostravské studio při natáčení cyklu dokumentů o významných osobnostech českého kulturního a společenského života **Příběhy slavných**. Do kultury, vědy, politiky či médií proniká už i generace nepoznamenaná komunistickou minulostí. V ostravském studiu se jí věnuje série portrétů mladých lidí, kteří se stávají novodobou elitou národa, pojmenovaná **Generace „0“**.

PONDĚLÍ 20. 11. 2006, 21:30 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom kanálu vám bránici strašlivě polechtá celá česká bavičská elita, mistři převleků a pohotových anekdot. Mistři. Na druhém vám udělá totéž stejná elita, defilující pouze v jiném pořadí. Na kanálu ČT2 koncert vážné hudby.

Centrum hudby, zábavy a tvorby pro děti a mládež pořizuje i záznamy zajímavých koncertů (třeba z šumperského festivalu Blues Alive), přenosy vážné hudby (z mezinárodní přehlídky Janáčkův máj, Svatováclavského hudebního festivalu, Svátků písní Olomouc) či záznamy mezinárodních soutěží, jako je např. Mistrovství světa v latinskoamerických tancích. Unikátním projektem ostravské televize jsou tzv. **Koncerty na**

kurtech – šanci vystoupit dostávají mladí umělci, kteří klasickou hudbu interpretují v netypickém prostředí tenisového areálu. Díky tomuto projektu se ostravskému studiu daří k vážné hudbě přitáhnout řadu mladých diváků. Dalším projektem orientovaným na hudební mláďa je dokument **Všechno je to dar** o Martině Jankové. Tuto mladou sopranistku, dobývající evropské scény, snímek představuje nejen coby pěvkyni dokonale ovládající svůj lehký lyrický soprán, ale také jako ženu s neutuchajícím optimismem, strhujícím zápallem a kuráží pro hudbu i život.

Globalizace je slovo příznačné nejen pro světovou ekonomiku, ale často i pro televizní program. Televize často přejímají a kupují formáty pořadů, které se už osvědčily jinde. Platí to zejména v oblasti soutěžních pořadů. Ostravské studio ale disponuje i na poli zábavy autorskými pořady. Za všechny lze zmínit například nejdéle vysílanou televizní hudební hitparádu v Česku **Medúza**, soutěž pro teenagery **Bludiště** nebo hudební pořad **Ladí Neladí** představující české a slovenské kapely a hudební interpretu.

Ty nejmenší diváky láká ostravské studio každý týden k obrazovkám na další originální formát. Jmenuje se **Šikulové** a dětským divákům ukazuje, jak si mohou z obyčejných, mnohdy i netušených materiálů sami zhotovit nenáročné výrobky.

PÁTEK 6. 6. 2008, 20:00 VEČER

Můžete si vybrat. Na jednom kanálu Tommy Nowak, muž s pestrá minulostí, který vždycky dostane to, po čem jde. A Vincenzo Cortina omylem rozspal jistý balíček, který vezl Cesarovi Ruffovi... Na druhém kanálu problém. Národní fotbalové mužstvo chce hrozně moc vyhrát, jistě potíže jsou ovšem s během, přesností přihrávek, součinností obrany se zálohou a zálohy s útokem. Taky s koleny, tříslý a štěstím. Na kanálu ČT2 záznam divadelního představení z Divadla Antonína Dvořáka v Ostravě.

Česká televize podstatně přispívá do Národního fondu kinematografie a kromě vlastních filmových a televizních dramatických projektů je také významným koproducentem na poli českého filmového průmyslu. Svůj podíl na tom má i dramatická tvorba ostravského studia. Právě v moravskoslezské metropoli vznikly mezinárodně oceňované snímky **Pramen života** (2000, režie Milan Cieslar) o nacistickém projektu Lebensborn, **Sametoví vrazi** (2005, režie Jiří Svoboda) o sérii vražd z let 1991 až 1993, jejichž oběti byly nalezeny na dně

přehradě Orlik, nebo třeba **Sluneční stát** (2005, režie Martin Šulík), který získal hlavní cenu na soutěžní přehlídce národní kinematografie Finále Plzeň 2005. „Snímek zachycuje příběh několika typických současných postav z periferie města, v němž je snadné přijít o práci ve fabrice a obtížné naplnit alespoň částečně představu o výhodném výdělku a slušné životní úrovni,“ upřesňuje šéfdramaturg Centra dramatické tvorby ostravského studia Aleš Jurda. K nepřehlédnutelným dramatickým projektům Televizního studia Ostrava patří také experimentální snímky **Minulost** (1998, režie Ivo Trajkov) a **Happy End** (1998, režie Vlad Lanné) nebo televizní film **Boží duha** (2007, režie Jiří Svoboda) o česko-německém pohraničí těsně na konci 2. světové války na motivy stejnojmenného románu Jaroslava Durycha.

Tematicky zajímavou zápletku přinesl televizní film podle předlohy Vladimíra Kőrnera **Lovec vodního ticha** (2008, režie Milan Cieslar). „Jde o thriller, v němž je hlavní postavou muž, kterého společnost uznává jako hrdinu. Jako záchranář za povodní zachránil před utonutím dívku. Jeho koničkem jsou zvuky ptáků, které nahrává přímo u zdroje, v blízkosti vodní hladiny. Tento lovec beze zbraní ovšem jednou zachytí nejen komunikaci v ptačí říši, ale do jeho nahrávek se vloudí i společnost, která se baví na běhu. Ze záznamu je patrné, že plánují zločin. A v tu chvíli jde o život, pochopitelně i jeho vlastní,“ dodává dramaturg snímku Martin Novosad.

V posledních měsících zaznamenal úspěch deseti-dílný poetický seriál o vodáčích **Proč bychom se ne-**

topili (2009, režie Petr Nikolaev). Doplněním seriálu byl pak cyklus **Vodácká putování** s olympijským vítězem Lukášem Pollerem o nejkrásnějších a nejzajímavějších českých řekách.

Ostravské studio se coby koproducent významně podílelo na výrobě prvního českého celovečerního animovaného filmu na motivy La Fontainových bajek nazvaného **Báječná show** (2002, režie Vladimír Mráz), který je neobvyklý i tím, že jde o kombinaci několika animáčnických technik – plastelinové loutky, klasické kreslené animace a 3D/2D počítačové grafiky.

Minimálně dvakrát ročně pořizuje ostravské televizní studio záznamy divadelních představení regionálních scén.

KAŽDÝ PRACOVNÍ DEN, RÁNO 5:59

Můžete si vybrat. Na většině kanálů teleshopping, báječná show se skutečnými odborníky. Volejte okamžitě a dostanete se slevou posilovač horních i dolních svalů, vysavač, lampu a nože. Na kanálu ČT2 startuje dvouapůlhodinový komponovaný pořad Dobré ráno.

Ostravská Redakce zpravodajství dnes kromě pravidelného, aktuálního regionálního zpravodajství připravuje i pravidelné vysílání pro polskou menšinu v polském jazyce. Redakce zpravodajství spolupracuje také na pořadu Hyde Park, pravidelně posílá reportáže na zpravodajský kanál ČT24 a informuje prostřednictvím internetového portálu ČT24. Podílí se rovněž na výrobě aktuální publicistiky. Od roku 2005 do roku 2009 s ostravskou Redakcí zpravodajství vstávalo celé Česko. A to díky živému rannímu proudu s názvem Dobré ráno. Kromě aktuálních zpráv a servisních informací o dopravě a počasí pořad přinášel besedy na aktuální i nadčasová celospolečenská témata. „Velký ohlas znamenala třeba vysílání o historii antijudaismu, industriálních památkách, historii a současnosti NATO, dětské literatuře, Schengenském prostoru nebo sociálních sítích. Důraz jsme kladli i na předškolní děti, kterým jsme kromě ranní pohádky nabízeli seriály o sportech, povoláních, moderním tanci, hudebních nástrojích a také sérii lekcí angličtiny podle metodiky Helen Doron,“ doplňuje šéfredaktor ostravského zpravodajství Karel Novák. Pořad nabídl navíc prostor i živé hudbě. Vedle hvězdných jmen, jako jsou Glen Hansard, Markéta Irglová, Värttinä, Golec uOrkiestra, se v něm představili také dosud nemedializovaní, avšak kvalitní interpreti a kapely z českých i moravských regionů.

Od roku 2010 vysílá pořad Dobré ráno Centrum publicistiky a dokumentu.

Ostravské studio České televize dnes disponuje třemi moderně vybavenými studii se špičkovou technikou, dvěma režiiemi, moderním přenosovým vozem a také sng vozem pro živé zpravodajské vstupy do vysílání. A zejména fundovaným týmem technických odborníků a neustálým přísunem talentovaných tvůrců, kteří mají chuť přicházet se stále novými nápady. Z tohoto pohledu je ostravské televizní studio neodmyslitelnou součástí kulturního i společenského života, do něhož vnáší svěbytný pohled v řadě nápaditých a nestereotypních pořadů... Můžete si vybrat.

Filmová Ostrava – černá múza

Martin Jiroušek

Ostrava, třetí největší město v Česku, disponuje mimořádně specifickým vizuálním koloritem. Zeleň a průmysl ve spleti městských periferií dávají dohromady unikátní genius loci. Ten funguje zejména ve společnosti něčeho, co vyvěrá z podzemí a shlukuje se (především v čínorodé tvorbě dělníků a horníků) na povrchu. Filmy, které zde vznikaly napříč 20. stoletím, ale i v současnosti, si tak všímají ryzích místních fenoménů.

Haldu, špina, odkaliště, dělnické kolonie, šachty (v plném provozu nebo opuštěné). Tato na první pohled odstrašující, černá a chmurná tvář města se zde stala asi nejčastější natáčenou tematikou svého druhu v dějinách Československé, Česko-Slovenské federativní a posléze jen České republiky. Z významných jmen tvůrců, kteří zde natočili samostatné snímky, lze zmínit Jiřího Weisse, Jiřího Krejčíka, Ludvíka Rážu, Jana Kačera, Tomáše Vorla, Miroslava Janka nebo Jiřího Svobodu. Většina z nich jako by ale byla nakonec uchvátna jedinečností místa a z Ostravy vytvořili pozoruhodnou múzu stříbrného plátna, která má svou atmosféru mnoho společného s industriálně laděnými filmy Davida Lynche, Shynii Tsukamoty, Dzigy Vertova a dalších mistrů nepřekonatelné atmosféry.

V Ostravě se točilo vždy a za jakýchkoliv okolností, byť to zpočátku byly jen cizí štáby přicházející z Prahy. Město jako takové, to špinavé místo, jakási nechtěná černá múza těch, kteří mají to štěstí, že ji poznají, zůstávalo na okraji zájmu – pokud zrovna nebylo třeba vhodně povzbudit socialistického a dělnického ducha. Proto zde vznikala budovatelská dramata poplatná barvotiskové politice 50. let. Tehdy a následně desetiletí se zde snad točilo nejvíce. Ukázkovým příkladem mohou být ideologicky neohrabané pokusy jako pověstná Tanková brigáda, Weissův Poslední výstřel, Krejčíkovo Nad námi svítá a další. Také z období hluboké normalizace zde existuje na první pohled sice podivná, nicméně hluboce smysluplná „normalizační“ odysea Město mé naděje (1978).

Právě v Ostravě ale vznikla i verneovka Tajemství ocelového města, najde se i černohumorná sci-fi, řada videoartových snímků, desítky experimentálních zábav-

ných amatérských pokusů, seriózní dokumenty, studentské snímky nebo jen dobové zpravodajské týdeníky o trháni rekordů.

Nejstarší pokusy, jak zachytit malebný kolorit a zároveň mu dodat silně sociální akcent, pochází z dob německého filmu. V roce 1921 v nyní již neexistující lokalitě Dolu Zárubek natočili sociálně orientovaní tvůrci Rudolf Myzet a Ludvík Havel hornické drama s verši Petra Bezruče Šachta pohřbených idejí (v rámci filmového festivalu Ostrava Kamera Oko byl snímek v ostravské premiéře uveden s živou hudbou kapely Johan z Divadla Petra Bezruče). Snímek dlouho zapomenutý, ba málem ztracený, je na svou dobu až překvapivě moderní. Jeho tvůrci měli znalosti o tehdejších trendech ve světové kinematografii a nechali se ovlivnit expresionismem nebo sovětskou avantgardou. Svým formálním zpracováním se tato dynamicky natočená sonda do života horníků blíží tomu nejlepšímu z dobových světových trendů a obsahuje i nadčasové scény se syntézou několika dějových paralel.

Sociální aspekt boje o lepší práci najdeme i v mnohem pozdějším pokusu – Slunečním státu od Martina Šulíka, který čerpá z ohlasu nové vlny a pojednává o čtyřech nezaměstnaných kamarádech, kteří v Ostravě plánují, jak se znovu uchytit. Tematiku práce akceptuje většina z desítek snímků, které v Ostravě nebo jejím okolí vznikly. K těm zajímavějším patří například krátkometrážní ryze autorská groteska Radima Filipce Fajně (2004) o hlídači opuštěného dolu, který pronásleduje zloděje železa (což je dodnes častý námět místních policejních zpráv). Stejně zvláštní je i videofilm Jaroslava Němce Polámaný Anděl, který se z části natáčel v supermarketu Carrefour a svým apelem na zneužívání reklamy o několik let předstihl pověstný a skandální Český sen. Právě v Ostravě vznikl i kulturní fenomén – průmyslový muzikál Tomáše Vorla Kouř. Bez Ostravy a jejího jedinečného koloritu by tyto snímky jednoduše nevznikly.

Zmíněná díla jsou charakteristická i nadprůměrnou formální stránkou, která sice může být někdy i věci

náhodou – jako třeba fotogenické záběry kameramana Ferdinanda Pečenky v Posledním výstřelu z prostředí vítkovických oceláren – ale často je přímo inspirovaná samotným městem a tvůrcem, který zde hledá ideální prostředí pro vyjádření tématu. Takto zde například režisér Jiří Svoboda ve spolupráci s Českou televizí realizoval jedny z nejzajímavějších filmů posledních let, včetně řady scén z jeho velkolepého návratu k žánrovému snímku s titulem Sametoví vrazi. Samotná televizní tvorba ostravského studia čítající desítky hraných titulů a stovky dokumentů stále ještě čeká na své zhodnocení.

Kvalitní technické zázemí umožnilo vzniknout Televiznímu studiu Ostrava už v 50. letech, o něco později v Ostravě vzniká i odnož Krátkého filmu studio Prometheus, specializující se na animované snímky, zejména večerníčky. Prometheus sice zanikl, ale v jeho stopách kráčí soukromé animační QQ Studio, jehož nejodvážnějším projektem byl zatím celovečerní animovaný muzikál Báječná Show (2002) v režii majitele studia Vladimíra Mráze. Od roku 2002 vzniká v QQ Studiu časosběrný projekt Ostrava v čase – jakási kronika města, zaznamenávající jeho proměny v architektuře, v „nervním“ oběhu infrastruktury i v jednotlivostech životního stylu.

Samostatnou kapitolou je neméně důležitá kinofikace Ostravy i celého regionu, který se ocitl v zájmu kočovných kinařů záhy po průlomové projekci v Karlových Varech koncem 19. století. Od 30. let zde postupně vyrostla hustá síť kin. Za totalitního režimu měla Ostrava samostatné schvalovací cenzurní centrum, dvě letní kina a velmi ceněný filmový klub v kině Náročného diváka (dnešní kino Art) – zde se dostávaly k publiku snímky jinak téměř zakázané (například unikátní projekce na poslední chvíli stažené Barbarely). A mnohdy se na zdejším „dělnickém“ publiku testovala jeho dělnická sounáležitost: například projekce Kačerova a Schormova snímku Každý den odvahu měla vyvolat ukázkové odsouzení, ale paradoxně vzbudila obdiv.

I na těchto příkladech lze dokázat, jak vysoká byla v Ostravě a okolí divácká kultivovanost a svým způsobem i jinde zcela nemožná relativní volnost. Konec totalitního režimu a uvolnění mediální politiky, včetně lehké dostupnosti zahraničních filmů, přiměl stejně jako jinde město ke zrušení větší části kin. Další ránu zasadil kina-

řům multiplex vzniklý v obchodním centru Futurum také zřejmý nezáměr města investovat do náročných oprav postupně zastarávajících staveb. Ostrava tak, byť třetí největší město v republice, nemá dnes k dispozici žádné letní kino. Na rozdíl od mnohem menších měst v jejím okolí.